

YAŞAMIN ÖLÜMDEKİ İNCECİK GÖLGESİ

Kudret Ayşe Yılmaz

■ Kenarı incecik karanfilli porselen fincanda dönüp duran safranı izliyorum. Sıcak suyu ince şeritlerle sarıya yaldızlayan kuru safranlar dönüyor. Zamanı geçmişe taşımak, ancak hatıraların peşine düşünce mümkün. Kaderin kanatları vaktimi, mor şeffaflığına şifa sürgünleri nakışlayan safranın memleketine getiriyor. Güneş değmeden toplanan bu çiçekler, kömür ateşinin üzerinde bal mumu ile karıştırılıp kurumaya bırakılırken bir Yörük mezarına ulaşıyorum. Ölümle başlayan bir yaşamın içindeyim nihayet... Dar yolun iki yanında dikilen ak taşlardan ibaret kalmış mazinin hazin, neşeli insanlarına dair bütün sahiplenmeler.

Özlenenlerden özleyenlere, ölenlerden ölümlülere doğru akıp gidiyoruz ve Yörük Köyü'nün eski yollarında yavaşlayan adımlarım insanın güzeli hissetmek isteyen ruhuna kendi masalını anlatmaya başlıyor. Bardağımdaki safran tepceklerine dönüşüp bugünden çözülecek ilerliyorum. İnsan varlığın hikâyesini dinlemeyi sever, özlemeyi böyle öğrenmiştir. Eşyanın dilini çözmek için değil mi bütün gayret? Taşlara, sulara isim veren insan, ruhunun derinliklerinde kendi dünyasını mamur etmekle uğraşmıyor mu?

Leyla Gencer'in heykeli daha dün ak çadırların kurulduğu konaklar arasındaki meydanda, gölgeler dönüp günler geçtikçe çeşmeden akan suyla konuşur gibi. Ah suya karışan nice ses hep akıp duracak gökten yere, yerden göğe. Marifet, sadece bu lisanı öğrenmek belki de...

Onlarca sene nice cana yuva olup şimdi sessizliğe boyun büken ahşap panjurlu, alt katları kagir, pencereleri kafesli konaklar karşımda. Kimi aşı boyalı kimi sıvalı kimi henüz restore edilmiş kimi dokunsam ağlayacak kadar harap... Evlerde kullanılan malzemeler, evlerin genişliği ev sahibinin kazancını göstermekle vazifeli. Her biri bam-

başka itinayla işli kapı tokmaklarına takılıp kalıyor gözler. Eskiden ev sahibi bir yana giderken tokmağa ip bağlar, düğüm atarmış. Böylece tek düğümse ‘yakındayım az bekle’, iki düğümse ‘Tarladayım, işin yoksa bekle’, çok düğümse ‘köyde değilim sakın bekleme’ dermiş. Misafir yerden bulduğu çöpü düğümün ciğerine sapsarsa ‘geldim yoktun, bekle geleceğim.’ demiş olurmuş. Konaklardan birinin kapısındaki düğümlü ipe bir çöp sapsarlarken ‘köyünüze yine geleceğim, siz yoksunuz artık ama ben varsam yine geleceğim’ demiş oluyorum ben de. İpin, ipince sesi oracıkta kalıyor benden yadigâr.

Döşemeler keçi kılı, yumurta akı, çamur ile bezeli. Böylece rutubet olmaz, adımların gürültüsü emilir ve hareketin gürültüsü yerini tabiatı dinlemeye bırakabilir hatta örümcekler evden uzak durur. Karakeçili Yörüklerinin çökünlerden çıkıp da imar ettikleri evleri birer sanat eseri: Odabaşılıgil, Muratoğlu, Cebecioğlu, Kaymakçioğlu Konağı; Sucu Hafız Evi, İbrahim Çağlayan Evi... derken evlerden evdekilere gümüş imler yağıyor. İncecik toz tabakalarını yükselten rüzgâr, Sipahioğlu Konağı içinde inceliklerin tesirine güç katarken dünün nefesleri, “an”ın nefeslerine karışabiliyor. Puslu aynalarda gördüğüm hüznü ekleniyor yüzüm. Hiçbir ev diğerrinin güneşine mâni değil, birbirlerine ezelden beri saygılı sanki. Süslemeleri göz nuru, tavanlardaki kancalar şimdi boş olsa da ne çok çocuğa gönül sevinci salıncağı kuşandı kim bilir! Her şey olduğu yerde, zamana meydan okumakta kararlı. Dantellerle örtülmüş eşyalar, oyali perdeler, ahşaptan oyma beşik, derin manalı tablolar, küçük perdeler, dokuma halılar, bakır kaplar...

Güneş yakmamış benizlerini, ılık esintili hoş hava için Tanrı’ya çok şey borçlular. Sahi ne gariip, yıpranmış fotoğraflar kadar dahi kalınmıyor hayatta! Bir köşede başak demeti... Dili bereket diye kurumuş kalmış. Ah Yörük Köyü, bir gün bütün sakinlerin dönüp gelse yine kanatların altına, ne dersin!

Sapmadan ilerleyip bir ağaç gölgesine oturuyorum. Gelinlerle damatlar akıyor taş yollardan. İri bir yaprak kopup düşüyor kucağıma. İşte artık şehirle konuşacağım ana dilin ayırdına varma vakti yaklaşıyor. Eskilerden bir emeğin muştusu bu, uğrayanını ihya etmeye kararlı. Bir yolu olmalı görmeden ulaşmanın, bilmeden sevmenin, ölümsüze yaklaşmamın... Ve burcu burcu kahve...

Bir küme arı, ışık zerrecelerini sağa sola ite ite dağıtarak geniş harımlara kümelmiş çiçeklere kavuşuyor. Elvanı eşsiz çiçeklerin nazlı yapraklarını saçıyor yüzümüze. Ballandırıyor yaşamak dediğimizi.

Adımlarım dar, taş sokaklarda bazı evlerden yükselen türkülere ve kahve kokusuna karışıyor. Altı-yedi masalık küçücük kafeye girdiğimde taş boyayan kadınla karşılaşıyorum. Özenle seçilmiş avuç büyüklüğündeki taşların sırtına güler yüzlü insanlar boyuyor. Mutlu çehreler taşa işleniyor, içe işliyor sıra sıra renk renk... Onun gözünde, boyalarından doğan yepyeni yüzlerin ne anlama geldiğini hesap ediyorum. Uzun senelerdir bu işi yaptığını ve önceleri kıyama da şimdi taş insanları sattığını anlatıyor. Közde pişen kokusu ve köpüğü kabarmış kahve; damla sakız ve şerbetle ikram edildikten sonra daha fazlasını

da anlatacak besbelli. İkinci demi, tahtını sanatın yüksek bağrına kurarken ve var olanı kendi tadiyla tanıştırtırken, renkleri gizlerken yükselen sınırlar; bu tarihî köyde yudumlanan köpüklü kahvenin tortusuna dek keyfe doyuyor. Gani gani dinginlik... Sürüp duracak türlü yolculuklar...

İnsanları ihtiyar...

Sokakları dolduran çocuk sesleri yontulmuş şehir sevdasıyla...

Ötede üç yol ağzında üzeri delikli, yere çöreklenmiş kurşun taşı... Dökülen kurşunların okunmuş suyu, bir meskende yığılsın diye bu taş vazifelendirilmiş. Yaklaşan ihtiyar şöyle tamamlıyor fikirleri: "Suyu taşa akıtan ardına bakmadan, konuşmadan evine girer. Ekseri nazar değenler uğrar buracığa. Tılsımlı derler ya neyse..." Beyaz saçlarının seyrelmiş yerlerinden süzülen terleri görmek mümkün. Elleri nasır, yarık... Sırtı bükülmüş. Yörük insanının çalışkanlığını temsil etsin diye yaratılmış deseler inanırsınız. Az ilerideki bir konağın tadilatıyla uğraşmaktaymış. Emektarlara sahip çıkmak zor, farkında.

Meranın yeşil esintileri bahar çiçekleriyle tazelenip dururken gölgem, tekrar yollara uzanıyor. Gölge dahi düştüğü Arnavut kaldırımlara uyup şekillenerek bitişik nizam sıralanan evlere karışıyor. Ferah avlularda çocuk sesleri çınlamıyor artık, ama kuş civıltıları da hiç eksilmemiş. Nihayet tarihî Çamaşırhane'ye varıyorum. Kapı önünde güneş yanığı iskemlesinde pinekleyen görevli epey öteden: "Buyurun, buyurun! Anlatacaklarım var." diye ünüyor. O anlattıkça Yörüklerin geçmişlerine sadakatleri ve sevgileri her kelimesinden taşırmayı başarıyor. Yapılış tarihi bilinmeyen yıkama taşına yaslıyor yorgun ellerini. Kocaman, on iki imamı yâd etmek için on iki yerinden dilimlendirilmiş, yuvarlak bir taş bu. "Anadolu'da sayılıdır böylesi. Yok diyelim hatta... Eşi de benzeri de yok vesselam!" diye ekliyor. On iki dilime on iki kanal oyulmuş; kimsenin kiri kimseye bulaşacak değil, kimse kimsenin kirini görebilecek değil. Ortaya biriken kir pas, dışarı akıp aralanacak. Dört kazan köşesi... Gelinler sabah ezanıyla gelip sıra tutar, ateş yakar, dengini yamacına çekmiş. Türkülerle mânilerle, gönüller şenlenip tokaç sesleri, yüksek ve ahşap tavana çarpa çarpa çevreye ağarmış. İlginç bir ayrıntıdan da bahsediyor: Taşın bir yanı diğer yanından yüksek. Nedeni kadınların boylarına göre, taşın uygun yanını seçmeleri. Şimdi kopup dağılmış iplere o vakitler akça pakça arınmış çamaşırlar asılmış.

Ruh her daim güzeli hissetmek ister, letafeti içselleştirir ve yaralarını tamir ederek özünü yeniler. Yaşarken sanatın ince dokunuşlarını görmeye yeltenmesi tam olarak bu arayışın bir neticesidir. Geldiğim yoldan, mezarlık içinden, yokluktan varlığa uzanarak akıp gidiyorum. Ölümü hatırlatan, ölümü unutturan garipten garip bir yolculuk bu. Taş evler, taş duvarlar, taş yollar hep emeğin ilmeklerinde sımsıkı. İşte geride kalıyor mezar taşları...